

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ У МЕКСИЦІ

На сучасному етапі розвитку України як незалежної держави загострилась увага до питань, що стосуються завдань і критеріїв якості професійної освіти, вітчизняного та зарубіжного досвіду підготовки спеціалістів для галузі туризму, пошуку оптимальної моделі спеціаліста, специфіки туристичної професійної діяльності тощо.

Ці проблеми знайшли відображення в роботах українських науковців Ю. Васіна, О. Дмитращука, Л. Грибової, Л. Гусечко, І. Зязюна, В. Квартальнова, Л. Козак, Н. Кудикіної, В. Курилової, В. Лозовецької, Л. Лук'янової, М. Мальської, Н. Мартинової, Н. Ничкало, О. Оліферчук, С. Оришко, Л. Паламарчук, О. Рідина, Л. Сакун, М. Скрипник, Т. Сокол, О. Ставровського, А. Тихомирова, О. Фастовця, В. Федорченка, Н. Фоменко, Г. Цехмістрової, В. Шерети, Ю. Щура та інших, основна думка яких – необхідність переосмислення системи вищої туристичної освіти та визначення завдань формування нової генерації фахівців. У дослідженнях українських вчених підкреслюється, що входження в інформаційну епоху потребує формування теорії і підготовку спеціалістів нової формації, покликання яких – пізнати туризм як сферу майбутньої діяльності і полюбити туристичну діяльність [2].

Туристична галузь на сьогоднішній день найтісніше пов'язана з виходом на міжнародний ринок праці, а її фахівці повинні відповідати світовим стандартам професійної підготовки. Окрім того, враховуючи той факт, що в період глобалізації внаслідок мобільності трудових ресурсів ринок праці стає все більш загальним, основним критерієм якості сучасної вищої туристичної освіти виступає її конкурентоздатність на світовому ринку праці [3]. У цьому зв'язку набуває актуальності вивчення тенденцій розвитку міжнародного освітнього простору, особливостей їх впливу на системи освіти окремих країн.

Вивчення досвіду Мексики з теорії і практики професійного навчання фахівців для сфери туризму викликає значний інтерес і може стати цінним джерелом для осмислення й творчого використання його позитивних ідей у вітчизняній освітній теорії і практиці.

При розробці куррикулярних проектів професійної підготовки фахівців для сфери туризму мексиканські спеціалісти спираються на вимоги Міжнародної системи сертифікації (TedQual), яку проходять провідні навчальні заклади світу, що готують працівників для туристичної галузі та яка передбачає визначення рівня якості туристичної освіти на основі цілої низки компетентностей. За Міжнародною системою сертифікації, сучасний фахівець сфери

Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи

туризму може здійснювати конкурентоспроможну діяльність за умов глибокого опанування знаннями в галузі економіки туризму, регулювання, менеджменту, глобальних інформаційних технологій, володіння декількома іноземними мовами, навичками практичної та економічної психології тощо.

Важливо звернути увагу на те, що у мексиканських наукових джерелах, що висвітлюють проблему професійної підготовки фахівців для сфери туризму, вживається термін “la profesión turística” (ісп.), що дослівно означає “туристична професія”. Професійна освіта фахівців для сфери туризму розглядається як важливий елемент, що сприяє розвитку економіки країни, забезпечує висококваліфікованою робітничою силою найважливіший економічний сектор – туризм. Починаючи з кінця 90-х рр. XX ст. інтерес до “туристичної професії” в Мексиці значно зріс, почали відкриватися університетські програми ліцензіатів з туризму, а з початку XXI ст. – програми післядипломного навчання: магістратури й докторантури [4, с. 105].

У мексиканській системі професійної освіти підготовка фахівців для сфери туризму вважається діяльністю, що несе в собі велику соціальну значущість, яка пояснюється тим фактом, що спеціалісти даного профілю обслуговують населення країни і її гостей під час їх відпочинку, робочих візитів, навчання, транзиту тощо, тобто під час пересувань, подорожей, коли людина “відірвана” від власної оселі, умов й ритму життя, до яких вона звикла. В цьому сенсі, головним завданням туристичних фахівців є створити такі умови для подорожуючих, при яких вони почуватимуть себе комфортно і зручно “як у себе вдома”, або навіть краще [5, с. 32].

У Мексиці спеціалісти сфери туризму є, перш за все, фахівцями галузі обслуговування: готельного й ресторанного бізнесу, бюро подорожей, транспортних послуг тощо. Проте, в сучасних умовах розвитку мексиканського суспільства з’являються все більше сфер людської діяльності (соціальні послуги, навчальні заклади, центри дозвілля, компанії, що займаються організацією культурно-виховних, дозвіллевих, корпоративних, наукових та інших заходів, агенції з туристичних консультацій, державні й громадські організації тощо), які потребують від спеціалістів сфери туризму більш складних знань для їх вживання у великому спектрі соціальних і виробничих послуг. Таким чином, набір знань, навичок і умінь, яким повинен володіти сучасний туристичний фахівець, значно поширюється з причини, що туризм у XXI ст. перетворюється на складне міждисциплінарне явище.

Система професійної освіти фахівців сфери туризму у Мексиці спрямована на формування професійної компетентності майбутніх працівників туристичної індустрії. Термін “компетентність” (від лат. competence) – поняття, яке висвітлює аспекти поведінки людини, пов’язані з виконанням роботи, визначає основну характеристику особистості, яка досягла або

Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи

здатна досягти високих результатів у діяльності. Компетентність – це похідна від компетенції, характеристика індивідуальної специфіки кожного окремого суб'єкта як носія компетенції, вимірюване вміння, здатність, знання або поведінкова характеристика, необхідні для успішного виконання певної роботи.

Компетентність найбільш повно і всебічно характеризує фахівця-професіонала. У Мексиці складовими компетентності фахівців сфери туризму вважаються такі:

1) професійна компетентність – практична реалізація професійних здібностей та ділових якостей працівника в їх взаємозв'язку і взаємозалежності;

2) соціально-психологічна компетентність (емоційна, перцептивна, концептуальна, поведінкова) – здатність до лідерства, цілеспрямованість, умінь реалізувати стратегії, плани і здатність до новаторської діяльності; знання і вміння у сфері сприйняття, розуміння поведінки людей, високий рівень емпатичності й комунікативної культури;

3) організаційна компетентність – прийняття рішень, збирання й аналіз інформації, методи роботи з людьми, використання комп'ютерної та обчислювальної техніки і технології тощо

4) інтегративна компетентність – здатність до інтеграції знань, умінь і навичок та їх ефективного використання в умовах швидкої адаптації організацій до вимог зовнішнього середовища [6, с. 98].

Професійна компетентність є індикатором якісно-кількісної ознаки рівня професіоналізму, загальною характеристикою здатності фахівця ефективно виконувати професійні обов'язки (функції) у своїй професійній сфері діяльності. Професійна компетентність фахівця туризму в системі професійної освіти Мексики – це важливий аспект його професійної культури, здатність до здійснення стратегічних, аналітичних, організаційно-консультативних, контрольних функцій та ефективною самореалізації в умовах практичної діяльності на підставі спеціальних знань, умінь, цінностей, необхідних для професійної діяльності у сфері туристичної індустрії [5].

В системі професійної компетентності фахівців сфери туризму Мексики виділяються спеціальна компетентність, соціальна компетентність, особистісна та індивідуальна компетентність. Спеціальна компетентність включає в себе спеціальні професійні знання і такі професійні якості: генерування, обґрунтування ідей та трансформацію їх у практичні дії, творчий підхід, планування, постановку цілей, аналіз, прийняття рішень й вирішення проблем, системне мислення, орієнтацію на результат, аналітичні здатності, організаторські здібності, умінь планувати час, роботу в команді, швидку й адекватну реакцію, рішучість, стратегію, усну й письмову комунікацію, комп'ютерну грамотність, культуру спілкування [5].

Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи

Соціальна компетентність передбачає вироблення власної громадянської позиції; слідування високим життєвим ідеалам, гуманізму, виховання чесності і правдивості, справедливості й об'єктивності, розвинутого почуття обов'язку і відповідальності, толерантності, тактовності у взаємовідносинах, уміння вести розмову, мати почуття гумору, високу ерудицію, комунікабельність, емоційну стриманість, ввічливість, терпеливість, комунікативні здібності, ділову та особисту репутацію тощо [6, с. 95-118].

Проведений нами науково-педагогічний аналіз показав, що у мексиканській системі професійної освіти фахівців сфери туризму особистісна та індивідуальна компетентність майбутнього спеціаліста туристичної індустрії новітнього глобалізованого, технічно розвинутого суспільства передбачає виховання таких особистих якостей: уміння слухати інших й підтримувати зворотний зв'язок; міжособистісного розуміння, гнучкості, заповзятливості, ініціативності, енергійності, вимогливості і дисциплінованості, високої працездатності, волі, цілеспрямованості, самостійності, особистого розвитку, здатності до навчання, самостійної роботи; уміння працювати під тиском; перманентного підвищення своєї професійної кваліфікації, особистої мотивації, тощо [6, с. 110].

Важливо також наголосити, що невід'ємним компонентом професійної компетентності фахівців туризму в Мексиці є володіння декількома іноземними мовами. Виконання завдань комунікативного плану не тільки рідною, але й іноземними мовами, уміння сприймати потік інформації іноземною мовою, адекватно реагувати на мовні повідомлення, вести ділові переговори без допомоги перекладача або лише частково удаючись до його послуг, позитивно позначаються на результатах праці спеціаліста у сфері туризму, підвищують престиж фірми, а, отже, збільшують прибуток підприємства.

Таким чином, професійна освіта фахівців сфери туризму у Мексиці ґрунтується на компетентнісній парадигмі й має такі ознаки:

- проводиться за навчальним планом у відповідності до освітньо-професійних програм, розбудованих з урахуванням світових стандартів до підготовки фахівців сфери туризму;
- у процесі підготовки особлива увага приділяється безперервній практичній підготовці;
- студенти отримують ґрунтовні знання не лише з фахових дисциплін, але й з комп'ютерної підготовки, іноземних мов, психології тощо;
- навчальний процес максимально наближений до реалій сучасного туристичного бізнесу;
- приділяється велика увага удосконаленню змісту програм підготовки фахівців туризму і підвищенню рівня викладання за рахунок перебудови куррікулярних проектів колективом викладачів та їх післядипломній освіті.

Література

1. Формування професійної компетентності фахівця сфери послуг і туризму: навч.-метод. посіб. / В.Т. Лозовецька, Л.Б. Лук'янова, Л.В. Козак та ін.; за заг. ред. Лозовецької В.Т. – К., 2010 – 382 с.
2. Лук'янова Л. Освіта в туризмі / Людмила Григорівна Лук'янова. – К.: Вища школа, 2008. – 790 с.
3. Сакун Л.В. Теорія і практика підготовки спеціалістів сфери туризму в развитих країнах світу: монографія / Людмила Владимировна Сакун. – К.: МАУП, 2004. – 399 с.
4. Medina Cuevas. El mercado de trabajo y la práctica profesional del egresado de la licenciatura en turismo de la UAEM. Cuadernos de investigación. UAEM / Medina Cuevas, J. Lourdes. – Toluca, México, 1996.
5. Peñaloza Suárez, Laura Formación Profesional y Campo Ocupacional del Licenciado en turismo de la UAEM (Tesis de grado), / Peñaloza Suárez, Laura. – Toluca, México, 2001.
6. Peñaloza Suárez, L. La profesión turística: ejes de explicación en su relación con la formación académica / Peñaloza Suárez, L., Medina Cuevas, J., Herrera Márquez, A., Vargas Leyva, R. // Revista de la educación superior, Vol. XL (4), No. 160, Octubre – Diciembre de 2011, P. 95-118.

Лариса Балахадзе

Компетентностный подход в профессиональном образовании специалистов сферы туризма в Мексике

Аннотация. *Статья является результатом научно-педагогического исследования, целью которого было выявить признаки компетентностного подхода в профессиональном образовании специалистов сферы туризма в Мексике. Автором установлено, что составляющими компетентности специалистов сферы туризма в Мексике считаются профессиональная компетентность, социально-психологическая компетентность, организационная компетентность, интегративная компетентность.*

Ключевые слова: *компетентностный подход; профессиональное образование, подготовка специалистов сферы туризма, система образования Мексики*

Larysa Balakhadze

Competence approach in professional education of specialists in tourism in Mexico

Summary. *The article is the result of scientific-pedagogical study that aimed to identify signs of competence approach in the professional education of tourism specialists in Mexico. The author found that the components of the competencies of tourism specialists in Mexico are considered professional competence, socio-psychological competence, organizational competence, integrative competence.*

Keywords: *competence approach, professional education, training of specialists in tourism, Mexican education system*